

ROTTERDAMSE DEBATGEZELSCHAPPEN IN DE 19DE EEUW

DOOR J. E. VAN DER POT

IN het voorjaar van 1948 trof ik in de bibliotheek van wijlen Dr. H. P. N. Muller te 's Gravenhage, waaruit ik voor het Leeskabinet de eerste keuze had, een aantal jaarverslagen aan van drie verschillende Rotterdamse debatgezelschappen uit de tweede helft van de 19de eeuw. Pogingen, om deze onvolledige reeksen te completeren, hadden slechts een pover resultaat: noch het Gemeente-archief, noch de Gemeente-bibliotheek bleken hiervan iets te bezitten. Alleen kon Mr. H. C. Hintzen mij, uit de nalatenschap van zijn vader G. H. Hintzen, nog een kleine aanvulling bezorgen. Nochtans leek het mij de moeite waard om hierover het een en ander mede te delen, daar het ons een typische kijk vergunt op de maatschappelijke en geestelijke vraagstukken, waarvan men toentertijd vervuld was en de houding die men daartegenover aannam.

Het oudste debatgezelschap, waarvan hier sprake zal zijn, werd in 1866 opgericht onder de naam van „het Rotterdamsch Spreekgezelschap”. Het schijnt in 1880 te zijn opgeheven.

Hiernaast werd in 1870 opgericht de „Vereeniging tot oefening in het spreken in het openbaar”, in de wandeling ook wel genoemd: de vereniging met de lange naam. Zij heeft bestaan van 1870-1893.

Tenslotte ontstond weer hiernaast het „Spreekgezelschap”, dat slechts van 1887-1892 heeft gebloeid.

Van het Rotterdamsch Spreekgezelschap ontbreken helaas de 3 eerste jaarverslagen. Ik heb mij moeten tevredenstellen met de 11 overige, die lopen van 1869-1880.

In het reglement wordt als doel aangegeven: „het oefenen der leden in het openbaar bespreken van vraagstukken van algemeen belang”. „Het bezigt als middel daartoe het verdedigen van stellingen, bevattende eene bepaalde meening over eenig betwistbaar punt”.

Art. 3 maakt, sinds 1876, een merkwaardig onderscheid tussen de leden, die toetraden bij de oprichting van het